

פרשת פנחס תשפ"ג
איך הצליח פנחס?

Dedicated by Bati and Eddie Jacobs in honor of the birth of granddaughter Emma Ann, to Akiva and Moriah, with prayers for a Refua Shlema

במדבר פרק כה

(א) וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות אל בנות מואב: (ב) ותקראן לעם לזבחי אלהיהן ויאכל העם וישתחוו לאלהיהן: (ג) ויצמד ישראל לבעל פעור ויחר אף יקוק בישראל: (ד) ויאמר יקוק אל משה קח את כל ראשי העם והוקע אותם ליקוק נגד השמש וישב חרון אף יקוק מישראל: (ה) ויאמר משה אל שפטי ישראל הרגו איש אנשיו הנצמדים לבעל פעור: (ו) והנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל אחיו את המדניית לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל והמה בכים פתח אהל מועד: (ז) וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו: (ח) ויבא אחר איש ישראל אל הקבה וידקר את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה ותעצר המגפה מעל בני ישראל: (ט) ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אף: פ פרשת פינחס (י) וידבר יקוק אל משה לאמר: (יא) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי: (יב) לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום: (יג) והיתה לו ויזרעו אחריו ברית כהנת עולם תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר על בני ישראל: (יד) ושם איש ישראל המכה אשר הכה את המדניית זמרי בן סלוא נשיא בית אב לשמעוני: (טו) ושם האשה המכה המדניית כזבי בת צור ראש אמות בית אב במדן הוא: פ (טז) וידבר יקוק אל משה לאמר: (יז) צרור את המדנינים והכיתם אותם: (יח) כי צררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור ועל דבר כזבי בת נשיא מדן אחתם המכה ביום המגפה על דבר פעור:

רש"י

(א) **בשטים** - כך שמה: **לזנות אל בנות מואב** - על ידי עצת בלעם כדאיתא בחלק: (ב) **וישתחו לאלהיהן** - כשתקף יצרו עליו ואומר לה השמעי לי, והיא מוציאה לו דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה: (ג) **פעור** - על שם שפוערין לפניו פי הטבעת ומוציאין רעי, וזו היא עבודתו: **ויחר אף ה' בישראל** - שלח בהם מגפה: (ד) **קח את כל ראשי העם** - לשפוט את העובדים לפעור: **והוקע אותם** - את העובדים: **והוקע** - היא תליה, כמו שמצינו בבני שאול והוקענום לה' (שמואל ב' כא ו) ושם תליה מפורשת בעבודה זרה בסקילה, וכל הנסקלין נתלין: **נגד השמש** - לעין כל. ומדרש אגדה השמש מודיע את החוטאים, הענן נקפל מכנגדו והחמה זורחת עליו: (ה) **הרגו איש אנשיו** - כל אחד ואחד מדייני ישראל היה הורג שנים, ודייני ישראל שמונה רבוא ושמונת אלפים, כדאיתא בסנהדרין (יח א): (ו) **והנה איש מבני ישראל בא** - נתקבצו שבטו של שמעון אצל זמרי שהיה נשיא שלהם, אמרו לו אנו נדונין במיתה ואתה יושב וכו', כדאיתא באלו הן הנשרפין (סנהדרין דף פב א): **את המדניית** - כזבי בת צור: **לעיני משה** - אמרו לו משה, זו אסורה או מותרת, אם תאמר אסורה, בת יתרו מי התירה לך וכו', כדאיתא התם: **והמה בוכים** - נתעלמה ממנו הלכה כל הבעל ארמית קנאים פוגעים בו געו כלם בבכיה. בעגל עמד משה כנגד ששים רבוא, שנאמר (שמות לב כ) ויטחן עד אשר דק וגוי וכאן רפו ידיו, אלא כדי שיבא פינחס ויטול את הראוי לו: (ז) **וירא פינחס** - ראה מעשה ונזכר הלכה, אמר לו למשה מקובלני ממך הבעל ארמית קנאין פוגעין בו, אמר לו קריינא דאגרתא איהו ליהוי פרוונקא, מיד ויקח רומח בידו וגוי: (ח) **אל הקבה** - אל האהל: **אל קבתה** - [אל הקיבה] כמו הלחיים והקיבה כיון בתוך זכרות של זמרי ונקבות שלה, וראו כלם שלא לחנם הרגם, והרבה נסים נעשו לו כו', כדאיתא התם (סנהדרין פב ב): (יא) **פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן** - לפי שהיו השבטים מבזים אותו, הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן: **בקנאו את קנאתי** - בנקמו את נקמתי, בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף. כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דבר, אנפרימני"ט בלע"ז [חמה]: (יב) **את בריתי שלום** - שתהא לו לברית שלום, כאדם המחזיק טובה וחנוות למי שעושה עמו טובה, אף כאן פירש לו הקדוש ברוך הוא שלומותיו: (יג) **והיתה לו** - בריתי זאת: **ברית כהנת עולם** - שאע"פ שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן, לא נתנה אלא לאהרן ולבניו, שנמשחו עמו ולתולדותיהם שיולידו אחר המשחתן, אבל פינחס שנולד קודם לכן ולא נמשח, לא בא לכלל כהונה עד כאן. וכן שנינו בזבחים (קא ב) לא נתכהן פינחס עד שהרגו לזמרי: **לאלהיו** - בשביל אלהיו, כמו (במדבר יא, כט) המקנא אתה לי, (זכריה ח ב) וקנאתי לציון, בשביל ציון: (יד) **ושם איש ישראל וגו'** - במקום שייחס את הצדיק לשבח ייחס את הרשע לגנאי: **נשיא בית אב לשמעוני** - לאחד מחמשת בתי אבות שהיו לשבט שמעון. דבר אחר להודיע שבחו של פינחס, שאע"פ שזה היה נשיא, לא מנע את עצמו מלקנא לחילול השם, לכך הודיעך הכתוב מי הוא המוכה: (טו) **ושם האשה המכה וגו'** - להודיעך שנאתם של מדיינים שהפקירו בת מלך לזנות, כדי להחטיא את ישראל: **ראש אמות** - אחד מחמשת (במדבר לא ח) מלכי מדן את אוי ואת רקם ואת צור וגוי, והוא היה חשוב מכולם, שנאמר ראש אמות, ולפי שנהג בזיון בעצמו להפקיר בתו מנאו שלישי: **בית אב** - חמשה בתי אבות היו למדין עיפה ועפר וחונך ואבידע ואלדעה, וזה היה מלך לאחד מהם: (יז) **צרור** - כמו זכור, שמור, לשון הווה. עליכם לאייב אותם: (יח) **כי צוררים הם לכם וגו' על דבר פעור** - שהפקירו בנותיהם לזנות, כדי להטעותכם אחר פעור. ואת מואב לא צוה להשמיד, מפני רות שהיתה עתידה לצאת מהם, כדאמרינן בבבא קמא (לח ב):

רמב"ן

(ה) והנכון בעיניי בענין הפרשה, כי מתחלה נאמר (בפסוק ג) ויצמד ישראל לבעל פעור ויחר אף ה' בישראל, כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף. והשם ברחמיו אמר למשה, שישפטו השופטים ויתלו הנצמדים ולא יספה האף צדיק עם רשע, ומשה צוה כן לשופטים. וכאשר נאספו כל העדה פתח אהל מועד לעשות כדבר משה ועוד הנגף הווה בהם, והנה העז השמעוני הזה ויקרב אל אחיו את המדינית למרוד במשה ובשופטים ולעשות כן בפרהסיא, כי נשיא וגדול היה ורבים עוזרים לו, או כמו שאמרו רבותינו (סנהדרין פב א) שאמרו לו שבטו אנו נדונין מיתה ואתה שותק. והנה התחילו משה והשופטים לבכות, ויעמד פנחס ויפלל ותעצר המגפה. ולא נדון אחד מכל העם ביד השופטים, כי השם אמר (פסוק ד) והוקע אותם וישוב חרון אף ה' מישראל, וכבר שב אפו, ולכך לא הזכיר הכתוב "ויעשו כן שופטי ישראל". ויתכן שתהיה כוונת האגדה הנזכרת, לומר שיהיו ההרוגים לפי המצוה יותר מחמש עשרה רבוא, לומר שהיו החוטאים רבים, אבל חסך עליהם ענין פנחס. והנה נשארו מן הנצמדים והקב"ה השמידם אחר כן טרם עברם את הירדן, זהו שכתוב (דברים ד ג ד) כי כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו ה' אלהיך מקרבך ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום: